

*Betaalbaar stellen van elk
toegekend pensioen dat aan de
betalingsvoorwaarden voldoet*

1
HOOFDSTUK

Betaalbaar stellen van elk toegekend pensioen dat aan de betalingsvoorwaarden voldoet

In dit hoofdstuk komen de klachten aan bod van personen die het er niet mee eens waren dat de pensioendienst of pensioeninstelling hen als niet gepensioneerde kwalificeerde. Meer specifiek gaat het over dossiers waarbij het pensioen van de klaagsters niet worden uitbetaald omdat het voordeliger is aan hun echtgenoot een gezinspensioen uit te betalen.

In een eerste klacht werd het aanvullend pensioen aanvankelijk niet uitbetaald daar de ingangsdatum van het aanvullend pensioen gekoppeld is aan de ingangsdatum van het wettelijk pensioen en de betrokkene door de niet uitbetaling van het wettelijk pensioen -waardoor de echtgenoot een gezinspensioen kreeg- als niet gepensioneerde werd gekwalificeerd. Uiteindelijk werd het aanvullend pensioen wel uitbetaald. De Ombudsman Pensioenen vraagt zich af of het om dergelijke problematiek te vermijden niet beter zou zijn dat de wetgeving aangepast zou worden zodat elk pensioen dat wordt toegekend en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen).

In een tweede klacht stelt de Ombudsman Pensioenen vast dat bij overschrijding van de toegelaten grens van een gezinspensioen als werknemer met meer dan 100% de sanctie verschillend is naargelang de andere echtgenoot aanspraak maakt op een werknemerspensioen dan wel op een zelfstandigenpensioen. In het eerste geval wordt het gezinspensioen als werknemer volledig geschorst en krijgt de echtgenote haar werknemerspensioen als alleenstaande niet uitbetaald. In het tweede geval wordt niet het volledige gezinspensioen werknemer, doch enkel het deel dat overblijft na aftrek van het pensioen als alleenstaande van de echtgenote geschorst. Met andere woorden de echtgenote behoudt haar zelfstandigenpensioen als alleenstaande. Het feit dat bij een toekenning van een gezinspensioen als werknemer de echtgenote haar zelfstandigen pensioen wel krijgt uitbetaald en dat dit in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen is te verklaren door het feit dat men de financiering van het werknemerspensioen en de financiering van het zelfstandigenpensioen budgettair afzonderlijk wil boeken. Bij een toekenning van een gezinspensioen als werknemer krijgt de echtgenote haar werknemerspensioen niet uitbetaald. Volgens de Ombudsman Pensioenen is dit verschil in behandeling (de sanctie bij het overschrijden met meer dan 100% van het wettelijk toegelaten grensbedrag bij een gezinspensioen) niet proportioneel met de doelstelling van de wetgeving (de afzonderlijke boeking van de financiering) en daardoor niet te verantwoorden. De Ombudsman Pensioenen besluit dat er hier sprake is van discriminatie en beveelt de wetgever aan deze weg te werken. De Ombudsman Pensioenen beveelt dan ook aan dat elk pensioen dat wordt toegekend en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen). Dan zou de aangehaalde discriminatie weggewerkt zijn.

In een derde klacht stelt de Ombudsman Pensioenen vast dat door het RSVZ het concept “ingangsdatum” van het pensioen voor de berekening van sociale bijdragen als gepensioneerde zo geïnterpreteerd wordt dat het pensioen pas ingaat wanneer het ook effectief betaald wordt. Hiermee is deze interpretatie gelijklopend aan de wetgeving in het werknemersstelsel. Wie niet als gepensioneerde beschouwd wordt voor wat betreft het betalen van sociale bijdragen kan in een situatie terecht komen dat hij hogere sociale bijdragen moet betalen wanneer deze nog verder werkt na de toekenning van het pensioen dan wie effectief gepensioneerde is. Dit ook al heeft deze persoon de wettelijke pensioenleeftijd bereikt en zijn pensioen aangevraagd. Tevens stelt de Ombudsman Pensioenen vast dat het RSVZ voor wat betreft de pensioenbonus zoals deze van toepassing was voor 2014 het concept “ingangsdatum” uitzonderlijk anders interpreteert: wanneer de echtgenote afstand deed van haar rustpensioen om de andere echtgenoot het gezinspensioen toe te kennen was de pensioenbonus wel ingegaan volgens de interpretatie van het RSVZ: de pensioenbonus werd toegekend en uitbetaald. De Ombudsman Pensioenen stelt zich ook hier de vraag of het om dergelijke problematiek te vermijden niet beter zou zijn dat de wetgeving (met name artikel 5 KB van 23 december 1996 en artikel 9 KB nr. 72) zou aangepast worden zodat elk pensioen dat wordt toegekend

en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen). Bijgevolg zou voor zowel de berekening van de pensioenbonus als de berekening van de sociale bijdragen de betrokkene als gepensioneerde beschouwd worden ook al krijgt haar echtgenoot een gezinspensioen (waarop het pensioen als alleenstaande van de betrokkene verminderd wordt). De ZIV-bijdragen zouden in dergelijk geval berekend worden op het effectief uitbetaald bedrag per persoon (berekend op het pensioen als alleenstaande van de ene echtgenote en bij de andere echtgenoot op het gezinspensioen verminderd met het pensioen als alleenstaande van de andere echtgenote) Hierdoor zou er ook geen verschil meer mogelijk zijn wat betreft de in te houden ZIV-bijdragen op een werknemersgezinspensioen afhankelijk van de situatie of de echtgenote op een werknemerspensioen dan wel op een zelfstandigenpensioen aanspraak maakt.

DOSSIER 38183

De feiten

Mevrouw Maes en haar echtgenoot zijn beiden met pensioen. Haar pensioenrechten werden onderzocht met ingang van 1 november 2021.

Mevrouw Maes heeft maar een korte loopbaan als werknemer. Bij de berekening van haar pensioen wordt vastgesteld dat het gezinspensioen in het werknemersstelsel van haar man voordeliger is.

Zij bouwde wel een klein aanvullend pensioen (2de pijler) op.

Zij krijgt bericht van de verzekeraar 2de pijler dat haar aanvullend pensioen niet uitgekeerd zal worden omdat zij niet gepensionerd is (pensioen 1ste pijler).

Zij voelt zich gestraft omdat haar wettelijk pensioen te klein is zodat het niet uitbetaald wordt (om aan haar echtgenoot een gezinspensioen toe te kennen) waardoor de uitbetaling van de 2de pijler niet kan verzekerd worden. Zij neemt contact met de Ombudsdienst Pensioenen en vraagt of dit wel normaal is, want uiteindelijk zijn er voor haar pensioen als werknemer wel bijdragen van haar loon afgehouden.

Bedenkingen

De Ombudsman Pensioenen is enkel bevoegd voor het onderzoek naar klachten over de handeling en werking van de wettelijke pensioendiensten.

Wij zijn niet bevoegd voor een klacht over de al dan niet betaling van het buitenwettelijk 2de pijler pensioen.

Maar omdat de uitbetaling van haar 2de pijler gelinkt is aan haar wettelijk pensioen, bekijken wij het dossier “wettelijk pensioen” eerst op dit vlak.

Zij ontving een pensioenbeslissing met betrekking tot haar pensioenrechten als werknemer. Haar echtgenoot heeft enkel een werknemerspensioen en het gezinspensioen is voordeliger dan de 2 alleenstaande pensioenen.

Hieronder een uittreksel uit de kennisgeving van de Federale Pensioendienst:

Kennisgeving van uw pensioenbeslissing voor ingangsdatum 01/11/2021

Geachte mevrouw,

Wij hebben uw recht op rustpensioen als werknemer [1] ambtshalve onderzocht.

De berekening van uw pensioen als werknemer leidt niet tot een toekenbaar bedrag vanaf 01/11/2021.

- Uw pensioen, gebaseerd op uw eigen tewerkstelling als werknemer, werd berekend aan het bedrag als alleenstaande [2]. Uw pensioen wordt echter niet uitbetaald omdat het voor uw gezin voordeliger is dat uw huwelijkspartner het gezinspensioen krijgt. Deze beslissing heeft geen invloed op uw eventuele andere pensioenrechten zoals overlevingspensioen, pensioen voor zelfstandigen en ambtenaren, ...

Deze kennisgeving is van belang, omdat deze voor wat betreft de uitbetaling van het 2de pijlerpensioen kan gebruikt worden.

Art. 3 bis koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 bepaalt: *“De in artikel 1 bedoelde pensioenen gaan daadwerkelijk en voor de eerste maal in wanneer het voordeel wordt betaald.”* Doch het pensioen van mevrouw Maes wordt niet uitbetaald.

Artikel 21ter KB van 21 december 1967 bepaalt wat er juist dient te gebeuren op het ogenblik dat de FPD vaststelt dat het gezinsspensioen voordeliger is dan de 2 alleenstaande pensioenen en luidt als volgt:

“4° de uitbetaling van het rustpensioen als werknemer van een van de echtgenoten moet geschorst worden om de andere echtgenoot aanspraak te laten maken op een rustpensioen als werknemer berekend op basis van 75% van de werkelijke, fictieve en forfaitaire brutolonen of op een rustpensioen als zelfstandige, berekend met toepassing van artikel 9, § 1, eerste lid, 1°, van het koninklijk besluit nr. 72 betreffende het rusten overlevingspensioenen voor zelfstandigen. Deze schorsing is slechts mogelijk voor zover de som van de in het vorige lid bedoelde pensioenen van de andere echtgenoot voordeliger is dan de som van de pensioenen berekend op basis van 60% van de werkelijke, fictieve en forfaitaire brutolonen en van artikel 9, § 1, eerste lid, 2°, van voormeld koninklijk besluit nr. 72, waarop ieder van de echtgenoten aanspraak kan maken. De beslissing tot schorsing heeft uitwerking op de datum waarop het in het eerste lid bedoelde pensioen ingaat.”

Koppel daaraan artikel 3 bis koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 dat bepaalt: *“De in artikel 1 bedoelde pensioenen (lees wettelijke pensioenen) gaan daadwerkelijk en voor de eerste maal in wanneer het voordeel wordt betaald.”* Vermits het pensioen van mevrouw Maes niet uitbetaald is, is het dus voor de pensioenwetgeving eerste pijler niet ingegaan en ook niet toegekend.

Wat betreft het aanvullend pensioen bepaalt artikel 27 van de WAP-wetgeving dat het uitbetaald wordt bij de datum van pensionering. Doch, gaat artikel 27 verder, in afwijking, indien de pensionering later is dan de datum waarop de aangeslotene de van kracht zijnde wettelijke pensioenleeftijd bereikt of de datum waarop hij voldoet aan de voorwaarden om zijn vervroegd rustpensioen als werknemer te verkrijgen, mogen de prestatie en de reserves bedoeld in het eerste lid, op verzoek van de aangeslotene, uitbetaald worden vanaf één van deze data op voorwaarde dat het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst dit uitdrukkelijk voorziet.

De vraag rijst dan ook vermits de FPD stelt dat het pensioen niet uitbetaald is, en volgens de notificatie zelfs niet toekenbaar is, welke gevolgen dit heeft op de mogelijkheid het aanvullend pensioen uit te betalen. Zeker wanneer de pensioenovereenkomst niet uitdrukkelijk zou voorzien dat het mogelijk is op de wettelijke pensioenleeftijd of de vroegst mogelijke pensioendatum.

De interpretatie voor wat betreft de al dan niet uitbetaling van de 2de pijler is de verantwoordelijkheid van de verzekeraar. Omdat mevrouw Maes aangegeven heeft dat de verzekeraar hier al voor gecontacteerd is, sturen wij de klacht door naar de FSMA¹ in het kader van het toezicht dat deze instelling uitoefent op de verzekeringsondernemingen.

Het FSMA nam contact op met de verzekeraar van het aanvullend pensioen. Deze stemt in met de uitbetaling van het aanvullend pensioenkapitaal.

De verzekeraar geeft verder aan dat wanneer een verzekerde zijn wettelijk pensioen opneemt, hij daarvan normaal gesproken op de hoogte gebracht wordt door de pensioendienst en dan deelt de pensioendienst hem ook de pensioendatum van de betrokkene mee.

Vermits de echtgenoot van mevrouw Maes een gezinsspensioen ontvangt en zij zelf haar wettelijk pensioen niet uitbetaald kreeg, heeft de verzekeraar geen pensioendatum ontvangen.

De Ombudsman Pensioenen vroeg dan ook aan de FSMA of hier een oplossing bekomen werd omdat de pensioenovereenkomst uitdrukkelijk voorzag dat het mogelijk is op de wettelijke pensioenleeftijd en/of de vroegst mogelijke pensioendatum het aanvullend pensioen op te nemen. En zo de pensioenovereenkomst niet zou voorzien in de uitdrukkelijke mogelijkheid het aanvullend pensioen op te nemen op de wettelijke pensioenleeftijd of de vroegste mogelijke pensioendatum wat dan dient

¹ Autoriteit voor financiële diensten en markten.

verstaan te worden onder “datum van pensionering” in de WAP-wetgeving. Bij het afsluiten van de redactie van het Jaarverslag heeft de Ombudsdienst Pensioenen nog geen antwoord ontvangen van de FSMA.

Conclusie

De Ombudsman Pensioenen vraagt zich dan ook af of het om dergelijke problematiek te vermijden niet beter zou zijn dat de wetgeving aangepast wordt zodat elk pensioen dat wordt toegekend en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen).

DOSSIER 38092

De feiten

De heer Willems heeft een gezinspensioen werknemer en zelfstandige.

Hij werkt nog verder als schoolbuschauffeur na de ingangsdatum van zijn pensioen.

Zijn beroepsinkomsten overschrijden voor het jaar 2022 de toegelaten grens met meer dan 100% en hij moet het ontvangen gezinspensioen werknemer en zelfstandige voor het jaar 2022 terugbetalen.

Hij is ontgoocheld en klaagt hierover bij de Ombudsman Pensioenen.

Bedenkingen

Wij stellen vast dat de heer Willems inderdaad de toegelaten grens beroepsactiviteit (in cumulatie met het pensioen voorafgaand aan de het jaar waarin hij 65 werd) met meer dan 100% overschreden heeft.

De Ombudsman Pensioenen stelt wat betreft de schorsing van het pensioen voor het jaar 2022 vast dat de wetgeving correct werd toegepast.

Bij een grondige analyse van het pensioendossier stelt de Ombudsman Pensioenen evenwel vast dat het een schorsing betreft van een gezinspensioen.

De pensioenrechten van zijn echtgenote werden onderzocht op haar wettelijke pensioenleeftijd (vanaf 1 juni 2020) en dit leidde tot een pensioenbedrag van 2.230,77 euro per jaar. Het gezinspensioen werd als financieel voordeligste toestand berekend:

	Rechten echtgenote	Rechten de heer Willems	
	Pensioenbedrag per jaar	Pensioenbedrag per jaar	
	alleenstaande	alleenstaande	gezin
werknemer	2.230,77	5.015,30	6.267,16
zelfstandige	Nihil	10.030,62	12.534,31
Totaal	2.230,77	15.045,92	18.801,47
Totaal alleenstaande	15.045,92 + 2.230,77 = 17.276,69		
Gezinspensioen	Voordeliger: 18.801,47 > 17.276,69		

Voor het jaar 2022 werd het gezinspensioen van de man geschorst.

Doch leek het ons niet onlogisch dat het alleenstaande pensioen van de echtgenote bij een schorsing van de betaling van het gezinspensioen opnieuw betaalbaar zou zijn. Doch op het eerste zicht leek het

ons dat de pensioenwetgeving dit niet zou toelaten. Immers artikel 21 ter van het algemeen reglement² bepaalt wat er dient te gebeuren op het ogenblik dat de FPD vaststelt dat het gezinspensioen voordeliger is dan de 2 alleenstaande pensioenen. Dit artikel luidt als volgt:

“4° de uitbetaling van het rustpensioen als werknemer van een van de echtgenoten moet geschorst worden om de andere echtgenoot aanspraak te laten maken op een rustpensioen als werknemer berekend op basis van 75% van de werkelijke, fictieve en forfaitaire brutolonen of op een rustpensioen als zelfstandige, berekend met toepassing van artikel 9, § 1, eerste lid, 1°, van het koninklijk besluit nr. 72 betreffende het rusten overlevingspensioen voor zelfstandigen. Deze schorsing is slechts mogelijk voor zover de som van de in het vorige lid bedoelde pensioenen van de andere echtgenoot voordeliger is dan de som van de pensioenen berekend op basis van 60% van de werkelijke, fictieve en forfaitaire brutolonen en van artikel 9, § 1, eerste lid, 2°, van voormeld koninklijk besluit nr. 72, waarop ieder van de echtgenoten aanspraak kan maken. De beslissing tot schorsing heeft uitwerking op de datum waarop het in het eerste lid bedoelde pensioen ingaat.”

Wij ondervroegen bijgevolg de FPD naar zijn zienswijze.

De FPD antwoordde dat in 2020 het rustpensioen van de echtgenote van de heer Willems wel berekend was maar dat de uitbetaling werd geschorst daar dit een vereiste is voor de toekenning van een gezinspensioen.

De FPD benadrukt dat het gezinspensioen een berekeningsmodaliteit is en geeft aan dat een gezinspensioen enkel toegekend wordt als slechts één van de echtgenoten een inkomen heeft of de andere echtgenoot een zeer beperkt inkomen heeft.

De FPD stelt verder dat de heer Willems voor wat betreft het jaar 2022 gesanctioneerd werd wegens een overschrijding van het toegelaten grensbedrag beroepsactiviteit. De rechtsgrond voor deze sanctie is artikel 64 § 6 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers. Voornoemde sanctie heeft enkel uitwerking op de uitbetaling van het gezinspensioen en niet op het recht.

Deze lezing van de wetgeving is juridisch correct.

Conclusie

Wij stellen vast dat de wetgeving in weliswaar niet gelijke, doch wel vergelijkbare situaties (met name bij het genot van het gezinspensioen werknemer waarbij van dit gezinspensioen het pensioen als zelfstandige van de andere echtgenoot afgetrokken wordt) voorziet dat enkel het deel van het

² Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers. Een analyse van de wetteksten in de werknemers- en de zelfstandige regeling leidt ons tot volgende tabel (de afkortingen zijn RustPensioen Zelfstandige en RustPensioen Werknemer en Titularis, Andere echtgenoot):

		Titularis gezin		
		RPZ	RPW	RPZ + RPW
Andere echtgenoot	RPZ	T: RPZ: gezin A: RPZ: geschorst	T: RPW: gezin A: RPZ: alleenstaande	T: RPZ: gezin T: RPW: gezin A: RPZ: geschorst
	RPW	T: RPZ: gezin A: RPW: alleenstaande	T: RPW: gezin A: RPW: geschorst	T: RPZ: gezin T: RPW: gezin A: RPW: geschorst
	RPZ + RPW	T: RPZ: gezin A: RPZ: geschorst A: RPW: alleenstaande	T: RPW: gezin A: RPZ: alleenstaande A: RPW: geschorst	T: RPZ: gezin T: RPW: gezin A: RPZ: geschorst A: RPW: geschorst

Samengevat:

Het gezinspensioen zelfstandige (indien voordeliger dan de som van de alleenstaande pensioenen), mits aftrek van het werknemerspensioen van de echtgenote, belet niet dat het werknemerspensioen van de echtgenote uitbetaald wordt.

Het gezinspensioen werknemer (indien voordeliger dan de som van de alleenstaande pensioenen), mits aftrek van het zelfstandigenpensioen van de echtgenote, belet niet dat het zelfstandigenpensioen van de echtgenote uitbetaald wordt.

Betreeft het een gezinspensioen in hetzelfde stelsel (werknemer of zelfstandige) als het pensioen van de echtgenote, dan wordt de betaling van het alleenstaande pensioen van de echtgenote geschorst. In deze gevallen wordt het pensioen van de echtgenote beschouwd als zijnde niet ingegaan. Het werd immers wel toegekend doch nooit uitbetaald.

gezinspensioen dat overblijft na vermindering met het pensioen als alleenstaande van de echtgenoot geschorst wordt. De echtgenote behoudt dan wel haar zelfstandigenpensioen als alleenstaande.

De sanctie voor het overschrijden van de grens met meer van 100% van een werknemerspensioen is dus verschillend naargelang de andere echtgenoot aanspraak maakt op een werknemerspensioen dan wel op een zelfstandigenpensioen. In het eerste geval wordt het gezinspensioen als werknemer volledig geschorst en krijgt de echtgenote haar werknemerspensioen als alleenstaande niet uitbetaald. In het tweede geval wordt niet het volledige gezinspensioen werknemer, doch enkel het deel dat overblijft na aftrek van het pensioen als alleenstaande van de echtgenote geschorst. Met andere woorden de echtgenote behoudt haar zelfstandigenpensioen als alleenstaande.

Het feit dat in geval de toekenning van een gezinspensioen als werknemer de echtgenote haar zelfstandige pensioen wel krijgt uitbetaald en dat dit in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen is een gevolg van de afzonderlijke financiering (budgettaire boeking) van het werknemerspensioen en het zelfstandigenpensioen.

Volgens de Ombudsman Pensioenen is dit verschil in behandeling niet in verhouding met de doelstelling van de wetgeving (de afzonderlijke boeking van de financiering) en daardoor niet te verantwoorden. De Ombudsman Pensioenen besluit dat er hier sprake is van discriminatie en beveelt aan deze weg te werken.

De Ombudsman Pensioenen vraagt zich ook hier af of het niet beter zou zijn dat elk pensioen dat wordt toegekend en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen). Dan zou de aangehaalde discriminatie weggewerkt zijn.

DOSSIER 37768

De feiten

Mevrouw Jacobs, die geboren is op 10 november 1935, werkt na haar wettelijke pensioenleeftijd (1 december 1990³) verder als zelfstandige.

Zij vroeg haar pensioenrechten (werknemer en zelfstandigen) aan vanaf 1 januari 2009.

Haar echtgenoot geniet reeds een gezinspensioen als werknemer en zelfstandige sinds 1 februari 1999. Doch met ingang van 1 februari 2004 wordt het gezinspensioen als zelfstandige van haar echtgenoot omgezet in een onvoorwaardelijk rustpensioen als zelfstandige omdat dit voordeliger is.

Op 14 januari 2010 betekent de FPD een pensioenbeslissing waarin gesteld wordt dat haar werknemerspensioen berekend wordt met ingang van 1 januari 2009, doch niet wordt uitbetaald. De reden is dat het gezinspensioen van de echtgenoot behouden blijft daar dit voordeliger is.

Het RSVZ betekent op 26 november 2009 een pensioenbeslissing waarbij gemeld wordt dat het RSVZ aanneemt dat ze verzaakt aan de uitbetaling van haar zelfstandigenpensioen met ingang van 1 januari 2009 omdat en zolang het gezinspensioen van haar echtgenoot voordeliger is.

De FPD betaalt haar werknemerspensioen niet uit omdat het gezinspensioen van de echtgenoot voordeliger is.

Zij is steeds verder sociale bijdragen als zelfstandige aan haar sociaalverzekeringsfonds blijven betalen. Ook na haar wettelijke pensioenleeftijd (1 december 2000). Voor de periode vanaf haar pensioenleeftijd werd zij door haar sociaalverzekeringsfonds gecatalogeerd als “pensioenleeftijd bereikt – zelfstandige zonder pensioen”. Deze kwalificatie heeft tot gevolg dat zij sociale bijdragen moet betalen die hoger zijn dan wanneer ze wel als gepensioneerde zou gekwalificeerd worden.

Haar sociaalverzekeringsfonds deelt haar mee dat zij geen melding van de pensioendienst van het RSVZ had gekregen (lees: digitaal attest) dat ze pensioengerechtigd is. Daarom bleef het sociaalverzekeringsfonds de bijdragen als niet gepensioneerde innen.

3 Destijds was de wettelijke pensioenleeftijd voor vrouwen 60 jaar.

Bij navraag door het sociaalverzekeringsfonds aan de pensioendienst van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen gaf deze laatste als antwoord: “*er kan geen document bezorgd worden waaruit blijkt dat de betrokkene wel degelijk “gepensioneerd” is.*”

Mevrouw Jacobs is niet akkoord met het antwoord en neemt zelf contact met het RSVZ. Zij krijgt ook daar hetzelfde antwoord als het sociale verzekeringsfonds. Hierdoor neemt ze contact op met de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen

De Ombudsdienst Pensioenen is niet bevoegd voor de werking van een sociaalverzekeringsfonds. Deze materie behoort tot de bevoegdheid van onze collega de federale Ombudsman.

Wij kunnen dus enkel de werking van de pensioendienst van het RSVZ onderzoeken en dan in het bijzonder de weigering om een attest af te leveren dat haar pensioen wel degelijk is ingegaan. Doch dit is de kern van het probleem daar het sociaalverzekeringsfonds zich voor het al dan niet gepensioneerd zijn baseert op de melding van de pensioendienst van het RSVZ.

Bij een nazicht van haar dossier merken wij dat er geen attest⁴ verstuurd werd naar het sociaalverzekeringsfonds over de al dan niet pensionering. Dit betekent dat de klaagster als “niet gepensioneerd” beschouwd wordt.

De Ombudsdienst Pensioenen stelde de vraag aan het RSVZ waarom het RSVZ ervan uitgaat dat mevrouw Jacobs nog niet met pensioen is wat betreft de berekening van de sociale bijdragen.

In zijn vraagstelling verwijst de Ombudsdienst Pensioenen tevens naar het arrest van het Hof van Cassatie van 3 oktober 2022 (Cass. 3 oktober 2022, S.17.0076.N) dat oordeelde dat een pensioenbonus overeenkomstig artikel 7 van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact -weliswaar in het werknemersstelsel- een supplement is dat bij het pensioenbedrag wordt gevoegd en er samen één voordeel mee vormt.

Het RSVZ stuurde ons een uitgebreid en gedetailleerd antwoord en blijft bij zijn standpunt dat het rustpensioen zelfstandige nog niet is ingegaan voor wat betreft het berekenen van de sociale bijdragen.

De argumentatie is vrij technisch. Wij vatten samen en verduidelijken waar nodig.

Bij het bereiken van haar wettelijke pensioenleeftijd (vanaf 1 december 1990) verklaarde mevrouw Jacobs een niet-toegelaten activiteit uit te oefenen en bijgevolg was haar rustpensioen als zelfstandige niet toekenbaar noch betaalbaar.

Op 19 februari 2009 verklaarde mevrouw Jacobs (met het formulier model 74, zijnde de verklaring betreffende de beroepsbezigheid van een zelfstandige) haar inkomsten uit haar zelfstandige beroepsactiviteit te beperken tot het toegelaten grensbedrag. Als gevolg hiervan werd vanaf 1 januari 2009 het gezinpensioen toegekend aan haar echtgenoot, dit was immers voordeliger dan de alleenstaande pensioenen van beide echtgenoten.

Wat het vaststellen van de sociale bijdragen betreft wordt mevrouw Jacobs volgens de interpretatie van het RSVZ als niet gepensioneerd gekwalificeerd. De interpretatie van het RSVZ is in overeenstemming met de wetgeving in het werknemersstelsel. In het stelsel van de werknemers is uitdrukkelijk bepaald in artikel 3 bis KB nr. 50: “*De in artikel 1 bedoelde pensioenen (lees: werknemerspensioenen) gaan daadwerkelijk en voor de eerste maal in wanneer het voordeel wordt betaald.*” Vermits het pensioen niet wordt betaald is het dus ook niet ingegaan. Samengevat komt het er dus op neer dat het RSVZ zijn werkwijze aligneert met deze van de Federale Pensioendienst.

Vermits volgens de interpretatie van het RSVZ mevrouw Jacobs voor wat betreft het berekenen van de sociale bijdragen als niet gepensioneerd gekwalificeerd wordt moet ze gedurende een bepaalde periode hogere bijdragen betalen dan wanneer ze wel als gepensioneerde zou gekwalificeerd zijn.

4 Formulier 74 L

Geven we nog mee dat wat het berekenen van het pensioen betreft er volgens het RSVZ:

- Een 1ste effectieve ingangsdatum van het rustpensioen is in de volgende gevallen:
 - Het voorwaardelijk rustpensioen werd toegekend en uitbetaald.
 - Het voorwaardelijk rustpensioen is toekenbaar en betaalbaar maar het bedrag van het voorwaardelijk pensioen is lager dan het bedrag van het onvoorwaardelijk pensioen.
 - De echtgenoot geniet het rustpensioen en doet er later afstand van tijdens het onderzoek naar de rechten op het pensioen van zijn echtgenoot met het oog op de toekenning van het gezinspensioen aan de echtgenoot. Het rustpensioen behoudt dan zijn de 1ste effectieve ingangsdatum.
 - Uitzondering op de regel: vóór 2014, indien de echtgeno(o)t(e) afstand deed van zijn/haar rustpensioen om de andere echtgeno(o)t(e) het gezinspensioen toe te kennen en er een rustpensioenbonus wordt toegekend en betaald. Door de toekenning en betaling van de bonus heeft ook het rustpensioen een eerste ingangsdatum wat betreft het berekenen van het pensioen, doch niet wat betreft het berekenen van de sociale bijdragen. Wanneer iemand verder blijft werken moet deze bijdragen betalen als niet-gepensioneerde waardoor deze pensioenrechten opent. Als dan een pensioenaanvraag ingediend wordt, wordt een herzieningsbeslissing getroffen met als eerste ingangsdatum de ingangsdatum die dezelfde is als eerste ingangsdatum van de rustpensioenbonus. De oorspronkelijke ingangsdatum van het rustpensioen als zelfstandige en de pensioenbonus in het stelsel der zelfstandigen zijn immers onverbrekkelijk met mekaar verbonden. Echter, geldige kwartalen na de 1ste ingangsdatum openen een recht op pensioen. Om deze in aanmerking te nemen moet de “nieuwe effectieve ingangsdatum” in het computerprogramma Sequoia (het programma dat de pensioenberekening doet) door de dossierbeheerder aangevinkt worden.
- Daarentegen is er geen 1ste effectieve ingangsdatum van het rustpensioen voor de berekening van het pensioen in de volgende gevallen:
 - Het rustpensioen wordt geweigerd door toepassing van artikel 19 KB nr. 72 (overschrijding van de eenheid van loopbaan).
 - Het rustpensioen wordt geweigerd wegens kleiner dan de minimumtoekenning.
 - Het rustpensioen wordt geweigerd daar de vervroegingsvoorwaarden niet vervuld werden.
 - Het onvoorwaardelijk rustpensioen is betaalbaar en er is nooit een herziening geweest van de rechten op het voorwaardelijk rustpensioen.
 - De echtgenoot doet afstand van de eigen rechten op het rustpensioen ten einde het voordeliger gezinspensioen te genieten.

Mevrouw Jacobs bereikte op 10 november 1995 de wettelijke pensioenleeftijd en bleef actief als zelfstandige. Vanaf het 4e kwartaal 1995 (het kwartaal waarin zij de pensioenleeftijd bereikte) betaalde zij sociale bijdragen zoals bepaald in art.13 KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, waardoor zij enkel pensioenrechten opbouwt indien haar beroepsinkomsten minstens gelijk zijn aan het minimuminkomen voor een hoofdberoep.

Er zijn, rekening houdend met het feit dat mevrouw Jacobs de wettelijke pensioenleeftijd bereikt had en vermits ze als nog niet gepensioneerd gekwalificeerd is, zijn er twee codes mogelijk vanaf haar pensioenleeftijd, afhankelijk van de hoogte van haar beroepsinkomsten:

- Code 13: activiteit na de pensioenleeftijd waarvoor pensioenvormende bijdragen werden betaald, d.w.z. de inkomsten zijn minstens gelijk aan de minimuminkomsten voor een hoofdberoep en het bijdragenpercentage bedraagt 20,50% zodat zij sociale bijdragen zoals voor een hoofdberoep betaalt.
- Code 27: activiteit na de pensioenleeftijd die geen pensioenrechten opent, d.w.z. de inkomsten zijn lager dan de minimuminkomsten voor een hoofdberoep en de bijdragen worden aan een lager bijdragepercentage vastgesteld (cf. art. 13, § 1, 3e lid van het KB nr. 38).

Voor de volgende kwartalen vanaf de wettelijke pensioenleeftijd betaalde mevrouw Jacobs sociale bijdragen zoals voor een hoofdberoep en werden er dus nog pensioenrechten opgebouwd (code 13):

- 1996.1 t/m 2012.4
- 2015.1 t/m 2015.4

Voor de volgende kwartalen vanaf de wettelijke pensioenleeftijd heeft zij evenwel volgens het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen geen pensioenrechten opgebouwd (code 27):

- 1995.4
- 2013.1 t/m 2014.4
- 2016.1 t/m 2023.1

Het RSVZ stelt verder dat aangezien mevrouw Jacobs vanaf 10 november 1995 de wettelijke pensioenleeftijd bereikte een attest (met name het formulier 74L, zijnde het document waarmee aan het sociale verzekeringsfonds wordt meegegeeld dat iemand gepensioneerd is en al dan niet nog verder werkt) niet noodzakelijk was. Het RSVZ argumenteerde en wij citeren nu letterlijk “was een 74L niet noodzakelijk, het sociale verzekeringsfonds kon op basis van haar leeftijd de verschuldigde bijdragen vaststellen. Ook later (op 1/1/2009) was dit niet noodzakelijk aangezien zij als aangeslotene na de pensioenleeftijd wel nog bijkomende pensioenrechten kon opbouwen op voorwaarde dat haar inkomsten hoog genoeg zijn. Er werd dus terecht geen 74L afgeleverd.”

Tot slot antwoordt het RSVZ: “Wanneer betrokkene haar pensioen aanvraagt zullen haar pensioenrechten (inclusief de periodes met code 13) vanaf de maand volgend op de aanvraag worden vastgesteld. Bij de herziening wordt als eerste effectieve ingangsdatum 1/1/2009 (ingang pensioenbonus) gebruikt, waardoor haar pensioen berekend wordt op basis van de toen geldende pensioenwetgeving en ook onderhevig is aan de toepasselijke welvaartsaanpassingen. Het bedrag van de pensioenbonus blijft ongewijzigd.”

De Ombudsdienst Pensioenen stelt vast dat het RSVZ voor eenzelfde concept, zijnde ingangsdatum van het pensioen, een andere interpretatie geeft wanneer het gaat om de pensioenbonus dan wanneer het gaat over de het betalen van de sociale bijdragen.

Immers wat de pensioenbonus betreft: aan mevrouw Jacobs werd door het RSVZ op het moment dat zij afstand deed van de betaling van haar eigen rustpensioen als zelfstandige ten voordele van het gezinspensioen -in overeenstemming met het KB van 25/2/2007 tot uitvoering van titel II, hoofdstuk I van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact- vanaf 1 januari 2009 wel de pensioenbonus toegekend en uitbetaald.

Merk wel op dat deze bonus werd afgeschaft voor pensioenen die gingen vanaf 1 januari 2014.

Het RSVZ erkent dat de interpretatie van de ingangsdatum voor wat betreft deze pensioenbonus botst met het algemeen principe dat men beschouwd wordt gepensioneerd te zijn wanneer men effectief een rustpensioen krijgt uitbetaald.

Het RSVZ antwoordt ons dat “Destijds was de interpretatie die door RSVZ werd aangenomen dat het rustpensioen en de bonus twee niet aan elkaar gelinkte rechten waren. Toen de teksten destijds werden opgemaakt, werd een situatie zoals die van mevrouw Jacobs (geen rustpensioen, wel bonus) niet direct beoogd.”

Het RSVZ erkent dat het hier een administratieve maatregel/interpretatie betreft voor een uitzonderlijke situatie.

Kortom voor de pensioenbonus, die eindigde eind 2013, is het pensioen ingegaan (waardoor de opbouw van de pensioenbonus stopt en deze bonus uitbetaald wordt) doch voor het betalen van de sociale bijdragen als zelfstandige is het pensioen niet ingegaan (waardoor hogere bijdragen moeten betaald worden doch die nog wel pensioenrechten openen, doch enkel vanaf het moment dat de echtgenoot overlijdt, er een echtscheiding plaats vindt of wanneer het pensioen van beide echtgenoten berekend als alleenstaande groter is dan berekend aan het gezinsbedrag).

Ook voor het berekenen van ZIV-bijdragen is het pensioen niet ingegaan. Wanneer het pensioen als alleenstaande niet uitbetaald wordt om de andere echtgenoot een gezinspensioen toe kennen, is de inhouding van de ZIV-bijdrage voor het gezin vaak hoger dan wanneer dit pensioen als alleenstaande wel uitbetaald wordt. Dit gelet op het feit dat indien het pensioen als alleenstaande lager is dan 1.958,60 euro⁵ er geen ZIV-inhouding dient afgehouden te worden. De ZIV- inhouding bij de andere echtgenoot wordt dan ook ingehouden op het gezinspensioen verminderd met het pensioen als alleenstaande (wat lager is dan wanneer de andere echtgenoot het gezinspensioen volledig uitbetaald krijgt): bij een gezinspensioen moet er immers geen ZIV-bijdrage ingehouden worden op een bedrag lager dan 2.321,21⁶ euro.

5 Bedrag van toepassing van 1 november 2023 aan index 172,61.

6 Bedrag van toepassing van 1 november 2023 aan index 172,61.

De rekening is snel gemaakt aan de hand van een eenvoudig voorbeeld met de inhouding van een ZIV-bijdrage op een gezinspensioen van effectief 2.600 euro waarvan de andere echtgenote een persoonlijk pensioenrecht heeft van 300 euro.

Titularis Gezin	Uitbetaald bedrag waar ZIV op berekend wordt	ZIV-bijdrage
Zonder uitbetaling pensioen echtgenote	2.600 euro	$2.600 \times 3,55\% = 92,3$ euro
Met uitbetaling pensioen echtgenote (afgetrokken van het gezinspensioen)	2.300 euro	NIHIL

Eénzelfde concept verschillend interpreteren wat betreft de toepassing van de wetgeving pensioenbonus enerzijds en berekenen van sociale bijdragen en de berekening van de ZIV-bijdragen anderzijds is niet consequent.

De Ombudsman Pensioenen stelt zich daarom de vraag of het om dergelijke problematiek te vermijden niet beter zou zijn dat de wetgeving (met name artikel 5 KB van 23 december 1996 en artikel 9 KB nr. 72) zou aangepast worden zodat elk pensioen dat wordt toegekend en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen). En bijgevolg voor zowel de berekening van de pensioenbonus als de berekening van de sociale bijdragen als gepensioneerde beschouwd wordt. Indien een pensioen is ingegaan stopt derhalve ook de opbouw van pensioenrechten.

De ZIV-bijdragen zouden in dergelijk geval berekend worden op het effectief uitbetaald bedrag per persoon (berekend op het pensioen als alleenstaande van de ene echtgenoot en bij de andere echtgenoot op het gezinspensioen verminderd met het pensioen als alleenstaande van de andere echtgenote) zodat deze in meerdere gevallen minder zouden bedragen dan wanneer deze berekend worden op het gezinspensioen.